

Vandos Juknaitės apysakos „Stiklo šalis“

analizė ir interpretacija

Vanda Juknaitė- viena žymiausių lietuvių prozininkių, dramaturgių, eseisčių. Jos apysakoje „Stiklo šalis“ per miestietišką charakterį atskleidžiamas moters likimas ir dramatismas. Stiklo šalis- tai metaforiška aliuzija į trapų ir beprasmį moters gyvenimą. Apysakoje ypač ryškios vyro ir moters vertybės, skirtingi požiūriai į gyvenimą, šeimą ir santykius tarpusavyje.

Pavadinimas šioje apysakoje vaidina svarbų vaidmenį, jis yra aliuzija į pagrindinę apysakos temą- trapų, beprasmį moters ir motinos pasaulį. Stiklas- tai bespalvis, šaltas ir niūrus objektas, padedantis atskleisti moters likimą, jos būtį ir požiūrį į gyvenimą. Iš savo šalto ir niūrus pasaulio ji žvelgia per stiklą į kitą, atrodytą, geresnį, supratingesnį pasaulį. Stiklas apysakos moteriai yra tarsi trapi ir lengvai įveikiama, tačiau visgi kliūtis, ribojanti ją nuo išorinio pasaulio ir izoliuojanti namuose, jos niūrioje kasdienybėje. Nuo traukinio suvirpantis stiklas, prie kurio moteris priliečia savo delnus,- tai virpanti moters dvasia. Stebint pralekiantį keleivinį traukinį, kuri galime pavadinti gyvenimo traukiniu, moteris giliai viduje susijaudina ir suvirpa, nes ten, už stiklo, priešingai jai, gyvenimas nestovi vietoje, jis nuolat juda. Taigi apysakos pavadinimas „Stiklo šalis“ atskleidžia moters dvasinę ir socialinę izoliaciją nuo pasaulio, jis yra aliuzija į dramatišką jos likimą.

Pagrindinė kūrinio tema- moters likimas, jos beprasmybė susvetimėjusiam pasaulyje. Moteris tokiam pasaulyje, nors ir turėdama vyrą, vaikus, namus, jaučiasi vieniša ir atstumta. Svarbiausi ir brangiausi žmonės- vaikai- pamažu tampa ta jėga, kuri skatina ir sukuria tą vienišumo, izoliuotumo jausmą. Tačiau vaikai moteriai yra gyvenimo vertybė, jiems ji gali skirti visą savo dėmesį, paaugoti gyvenimą, kad ir kiek jai pačiai tai kainuotų. Tai atskleidžia epizodas, kai vyras pasisiūlo naktį pabudėti prie sergančio kūdikio, tačiau moteris instinktyviai naktį tylomis keliai ir eina pažiūrėti, ar viskas gerai, stengdamasi nepažadinti vyro ir vaikų, pakeičia vystykus ir vėl grįžta į lovą. Voroje skrendantys ir nuolat pozicijomis besikeičiantys paukščiai, čia tampa aliuzija į tai, kad žmonių gyvenime viskas kitaip- moters, kad ir kaip ji pavargtų, gyvenime niekas pakeisti negali, ant jos pečių gula svarbiausios problemos, svarbiausi rūpesčiai. Moteris ir pati tai suvokia, tačiau trumpas atsakymas „Tikriausiai“ ir vaiko užduotą klausimą, „kodėl jie keičiasi vietomis“ ir „ar pirmasis pavargsta“, parodo, kad jai toks jos likimas yra skaudus. Bendravimo ir paguodos ji ieško savo vyro draugijoje. Tačiau ir čia ji lieka atstumta ir nesuprasta. Jų gyvenimai ir požiūris į jį yra du visiškai skirtingi pasauliai, kurie neturi tarpusavyje nieko bendra. Moters, Dievo sukurtos trapios būtybės, likimas apysakoje yra visiškai kitoks: ji skendi niūrioje kasdienybėje, jaučiasi vieniša ir atstumta, nors gyvenime ji turi svarbiausius atskaitos taškus-vaikus, vyrą, namus.

Visiškai kitokiomis spalvomis yra tapomas vyro paveikslas. Tautinio šalies atgimimo metais, vyras yra svarbus visuomenės veikėjas, jis yra aukštinamas, suprantamas, kaip tautos gynėjas, laisvės siekėjas. Jo vaidmuo šeimoje tampa antraeiliu, šeima ir namai jam yra tik vieta, į kurią grįžtama po sunkaus darbo. Tačiau ir čia viskas nesikeičia.: vyras, grįžęs namo, užsidaro savo darbo kambaryje ir čia praleidžia visą dieną. Žmona ir vaikai jam tampa nesvarbūs. Negalima teigti, kad rašytojos nutapytas vyro stereotipas yra visiškai atsiribojęs nuo savo šeimos. Jis rūpinasi vaikais, tačiau tai daro tik iš pareigos, jokios meilės ir noro šiame jo „žygdarbyje“ nėra. Panašus jo požiūris yra ir į žmoną. Matydamas žmonos skausmą ir nuovargį, jis pasisiūlo pabudėti prie miegančio vaiko, tačiau moteriai taip reikalingo dvasinio ryšio ir palaikymo jis nesuteikia. Su juo neįmanoma pasikalbėti, to daryti jis net nenori. Tai atskleidžia epizodas, kai žmona stengiasi prakalbinti vyrą, pasakodama jam apie tai, kad jų vaikui kažkas negerai, vyras iš pradžių tyli, o paskui teatsako kelis sakinius. Vyro amoralių požiūrį į savo žmoną parodo ir jo pasiūlymas apsilankyti pas gydytoją: jis pats nenori bendrauti su savo žmona, todėl tarsi liepia paramos ieškoti kito vyro glėbyje. Taigi, vyro nutapytas stereotipas- tai abejingas ir šaltas žmogus, kuriam šeima yra nesvarbi ir nereikalinga.

Apibendrindama norėčiau pasakyti, kad apysaka „Stiklo šalis“ yra išskirtinė tuo, kad čia rašytoja apžvelgia ne tautos problemas, kurios daugeliui rašytojų yra labai svarbios, o trapią Dievo kūrinio- moters- gyvenimo dramatiškumą, vertybes ir būtį nusvetimėjusiam pasaulyje. Piešdama sunkų moters likimą abejingame ir atstumiančiame pasaulyje, kuriame svarbiausios problemos gulasi ant moters pečių, rašytoja puikiai parodo, koks visgi yra sunkus jos likimas. Šio sunkaus likimo priežastimi įvardijami vaikai, kurie moteriai yra gyvenimo džiaugsmas, tačiau tuo pačiu ir kančia, ir vyras, kuris jai yra abejingas ir šaltas.